

URFALI
ÖMER NÜZHET

MENKIBE-İ EVLIYÂİYYE Fİ AHVÂL-İ RIZÂİYYE

HAZIRLAYAN: EKREM BEKTAŞ

Bu PDF dokümanı, kitabın bir kısmını içermektedir.
DBY okurları için özel olarak oluşturulmuştur.

“dün”den öğrendiklerinle
“bugün”ü yaşamak
“yarın”ları aydınlatır.

“dün”den öğrendiklerinle
“bugün”ü yaşamak
“yarın”ları aydınlatır.

© 2023, DÜN BUGÜN YARIN YAYINLARI™

Tüm hakları saklıdır. Kaynak gösterilerek tanıtım amacıyla ve araştırma için yapılacak kısa alıntılar dışında, yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir şekilde kopya edilemez, elektronik ve mekanik yolla çoğaltılıp, yayımlanamaz ve dağıtılamaz.

DBY: 315

Edebiyat: 157

ISBN 978-625-6432-28-4

Sertifika No: 52315

Birinci Baskı: İstanbul, Ağustos 2023

Yazar: Urfalı Ömer Nüzhet

Yayın Yönetmeni: İrfan Güngörür

Hazırlayan: Ekrem Bektaş

Dizi Editörü: Furkan Öztürk

Kitap Editörü: Gökhan Alp

Baskı Hazırlık: DBY Ajans

Baskı/Cilt:

Meteksan Matbaacılık ve Teknik Sanayi Tic. A.Ş.

(Sertifika No: 46519)

KÜTÜPHANE BİLGİ KARTI / Library Cataloging-in-Publication Data (CIP)

Urfalı Ömer Nüzhet, Menkıbe-i Evliyâiyye fi Ahvâl-i Rizâiyye

Hazırlayan: Ekrem Bektaş (Prof. Dr.); Editör: Gökhan Alp (Dr. Öğr. Üyesi)

İstanbul : DBY Yayınları, 2023.

220 s. ; 15,0 x 21,0 cm ___ (DBY Yayınları ; No. 315) ___ Dizin var.

ISBN 978-625-6432-28-4

1- Edebiyat 2- Klasik Türk Edebiyatı 3- Menâkıb-nâme

DÜN BUGÜN YARIN YAYINLARI

Ankara Caddesi, Ünal Han No: 21/4

Cağaloğlu - Fatih / İstanbul

Tel.: +90 212 526 98 06

www.dby.com.tr • dby@dby.com.tr

İçindekiler

Kısaltmalar	10
Ön Söz	11
Giriş	
Edebî Tür Olarak Menâkıb-nâme	13

BİRİNCİ BÖLÜM

Ömer Nüzhet'in Hayatı ve Eserleri	19
1. Hayatı	19
2. Eserleri	21
2.1. <i>Menkıbe-i Evliyâiyye fi-Ahvâl-i Rizâiyye</i> ve Muhtevası.....	22
2.1.1. Mukaddime	23
2.1.2. Eserin Yazılış Sebebi ve Ömer Nüzhet'in Şeyh Rizâ Efendi'ye İntisabı	26
2.1.3. Şeyh Rizâ'nın Hayatı.....	26
2.1.4. Şeyh Rizâ'nın Nakşibendî Şeyhi Arab-zâde İlmî Muhammed Efendi ile Görüşmesi ve Ondaki Hilafet Alması	28
2.1.5. Şeyh Rizâ'nın Eserleri.....	30
2.1.5.1. <i>Divân</i>	30
2.1.5.2. <i>Zuhûrât-ı Mekkiye</i>	30
2.1.5.3. <i>Fütûhât-ı Gaybiyye</i>	31
2.1.5.4. <i>Muhtasarı'l-velâye Tercümesi</i>	32

2.1.6. Şeyh Rızâ Efendi'nin Hac Seyahati.....	32
2.1.7. Şeyh Rızâ'nın Vefatı.....	37
2.1.8. Şeyh Rızâ'da Müşahede Edilen Harika Hâller; Makaleler ve Tenbihler.....	38
2.1.8.1. Harika.....	39
2.1.8.2. Harika.....	39
2.1.8.3. Harika.....	39
2.1.8.4. Harika.....	40
2.1.8.5. Harika.....	40
2.1.8.6. Harika.....	41
2.1.8.7. Harika.....	41
2.1.8.8. Harika.....	41
2.1.8.9. Harika.....	42
2.1.8.10. Harika.....	42
2.1.8.11. Harika.....	42
2.1.8.12. Harika.....	43
2.1.8.13. Harika.....	43
2.1.8.14. Harika.....	44
2.1.8.15. Harika.....	44
2.1.8.16. Harika.....	45
2.1.8.17. Harika.....	45
2.1.8.18. Tenbih.....	45
2.1.8.19. Tenbih.....	46
2.1.8.20. Makale.....	46
2.1.8.21. Makale.....	47
2.1.8.22. Tenbih.....	47
2.1.8.23. Makale.....	48
2.1.8.24. Tenbih.....	48
2.1.8.25. Makale.....	48
2.1.8.26. Tenbih.....	48
2.1.8.27. Makale.....	49
2.1.8.28. Tenbih.....	49
2.1.8.29. Hikâye.....	49
2.1.8.30. Makale.....	49

2.1.8.31. Makale.....	50
2.1.8.32. Tenbih.....	50
2.1.8.33. Makale.....	51
2.1.8.34. Tenbih.....	51
2.1.9. <i>Menkabe-i Evliyâyîye fi Ahvâl-i Rızâyîye</i> 'nin Dil ve Üslup Özelliği.....	51

Kaynaklar	55
------------------------	----

İKİNCİ BÖLÜM

Nüsha Tavsifi ve Tenkitli Metin.....	59
1. Nüsha Tavsifi.....	59
Çevriyazı ile İlgili Bazı Bilgiler.....	61
2. Tenkitli Metin.....	63
Özel Adlar İndeksi	217

Ön Söz

Klasik Türk edebiyatında, hayatın dolayısıyla da toplumun hemen her yönüne taalluk eden binlerce eser telif edilmiştir. Muhtelif türlerde yazılan bu eserlerin bazıları manzum bazıları mensur bazıları da manzum-mensur karışık yazılmıştır. Binlerce şair ve müellifin insanlığa miras olarak bıraktıkları bu eserler arasında biyografik eserlerin bilim ve edebiyat tarihi açısından ne derece önemli olduğu erbabının malumudur. İnsanlık tarihi kadar eski olan biyografi türünün önemli bir şubesini oluşturan menâkıb-nâmeler, din büyükleri başta olmak üzere kahramanlar, tarihî şahsiyetler gibi kimselerin hayatları ve üstün meziyetlerinin anlatıldığı eserler olup Arap, Fars ve Türk edebiyatlarında yüzlerce güzel örnekleri verilmiştir. Bu örneklerden biri de XVIII. yüzyıl şairlerinden Urfalı Ömer Nüzhet'in kendi müşşidi Şeyh Mustafa Rızâ'nın hayatını ve menkıbelerini anlattığı *Menkabe-i Evliyâiyye fi-Ahvâl-i Rızâiyye* adlı eserdir. Ömer Nüzhet İstanbul'da iken manevî araştırmalardan sonra Şeyh Mustafa Rızâ Efendi'ye intisap edip ona derviş olmuş, ömrünün sonuna kadar da bu intisabı devam etmiştir. Nakşibendî tarikatının Müceddidiyye kolunun önemli bir temsilcisi olan Şeyh Mustafa Rızâ aynı zamanda asrın önemli bir mutasavvıf şairidir.

Ömer Nüzhet *Menkıbe-i Evliyâiyye fi-Ahvâl-i Rızâiyye* adlı eserinde şeyhinin hayatını, eserlerini ve bir kısmını bizzat müşahede ettiği harikulade hâllerini anlatmaktadır. Nakşibendî tarikatının Müceddidiyye kolunun tarihi, Şeyh Rızâ'nın hayatı, eserleri ve onda zuhur eden olağanüstü hâllerinin anlaşılması için önem arz eden bu eserin genel okuyucusuyla buluşturulması hedeflenmektedir. Yine Urfalı divan şairleri arasında Yusuf Nâbî (ö. 1712)'den sonra klasik şiirin güçlü temsilcisi olan Urfalı Ömer Nüzhet'in hem şairliğinin hem de tasavvufî yönünün anlaşılmasına katkı sunacaktır.

Çalışma bir giriş ve iki bölümden oluşmaktadır. Giriş bölümünde, daha önceki çalışmalarda “menâkıb-nâme” türü hakkında verilen bilgiler özetlenmiştir. Çalışmanın birinci bölümünde Ömer Nüzhet'in hayatı ve eserlerine değinilmiş, *Menkıbe-i Evliyâiyye fi-Ahvâl-i Rızâiyye* adlı eserin içeriği hakkında teferruatlı bilgi verilmiştir. İkinci bölümde ise eserin nüsha tavsifiyle birlikte tenkitli metin yer almaktadır.

Kitabın ortaya çıkmasında birçok kimsenin katkısı olmuştur. Özellikle metindeki Farsça beyitlerin tercümesinde yardımlarını esirgemen Prof. Dr. Ali Temizel ile Dr. Öğr. Üyesi Mithat Çekiç ve Arapça metinleri kontrol eden Doç. Dr. Kadri Önemli hocalarıma teşekkürü bir borç bilirim. Yine tenkitli metnin okunup karşılaştırılmasına yardım eden lisansüstü öğrencilerim Arş. Gör. Büşra Cidir, Salih Çetin, Elif Tok ve Hatice Arslan'a teşekkür ederim. Ayrıca eserin basımında katkı sunan Basımevinin tüm yetkililerine hassaten teşekkür ederim.

Bu çalışmada bütün dikkatlerimize rağmen eksikliklerin/hataların olması beşer olmanın bir gereğidir. Bu eksikliklerimizi ve yanlışlarımızı tespit edip yapıcı eleştirilerde bulunanlara şimdiden teşekkür eder, çalışmamızın kültür ve tasavvuf tarihine faydalı olmasını temenni ederim.

Prof. Dr. Ekrem Bektaş
Şanlıurfa, 2023

Kaynaklar

- Abdulkadir Özcan, “Beşir Ağa Hacı”, *TDV İslâm Ansiklopedisi*, C. 5, İstanbul 1992, s. 555.
- Aclûnî, *Keşfü'l-Hafâ*, 2/164.
- Açıkel (Demirkol), Hatice, *Divan-ı Nüzhet İnceleme-Tenkitli Metin-İndeks*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, 2003.
- Ak, Coşkun, *Muhibbî Divânı*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yay., Ankara 1987.
- Akkuş, Metin, *Nef'i Divânı*, Kültür Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü, Ankara 2018.
- Aktepe, M. Münir, “Hekimoğlu Ali Paşa”, *TDV İslâm Ansiklopedisi*, C. 17, İstanbul 1998, s. 166-168.
- Algar, Hamit, “Nakşibendiyye” maddesi, <https://islamansiklopedisi.org.tr/naksibendiyye>
- Alp, Gökhan, “Bilgi Karmaşasında Mutasavvıf Bir Şair: Ömer Nüzhet ve Eserleri”, *OMAD* 8/20, 2021, s. 1-10.
- Aydın, Emine, *Ömer Nüzhet Efendi'ye Göre 18. yy.'da Bir Sufî Biyografisi: Neccârzâde Mustafa Rıza Efendi (Menkıbe-i Evliyâiyye Fi Ahvâl-i Rızâiyye)*, Bursa Uludağ Üniversitesi SBE (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Bursa 2019.
- Aydiner, Mesut, “Râgıb Paşa”, *TDV İslâm Ansiklopedisi*, C. 34, İstanbul 2007, s. 403- 406.
- Bektaş, Ekrem, “Mahmut Karakaş: Bir Mutasavvıf Şair Ömer Nüzhet ve Eserleri”, *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2012, (9), 1-7. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/adyusb/issue/1394/16454>.

- Bektaş, Ekrem “Bir ‘Salvele’ Üzerinden Hz. Muhammed’i Okumak”, 14th Eurasian Conference on Language and Social Sciences (ECLSS2022b), June 29-30.2022 Gjakova Kosovo, Bildiri Özetleri, s. 23.
https://eclss.org/publicationsfordoi/abst22acboo8kleECL_SS022_Gjakova.pdf
- Beyhakî, Ebû Bekir Ahmed b. el-Hüseyn b. ‘Alî, *el-Medhal ilâ ‘ilmi ş-sünen*, thk. Muhammed ‘Avvâme. CiddeMedine: Dâru’l-Minhâc-Dâru’l-Yüsr, 2016.
- Bilkan, Ali Fuat, *Nâbî Divânı*, Akçağ Yay., Ankara 2011.
- Bursalı Mehmed Tâhir, *Osmanlı Müellifleri*, (haz. A. Fikri Yavuz-İsmail Özen), C. II, Meral Yay., İstanbul 1972, s. 277-278.
- Câmî, *Divân-ı eş’âr*, Gazeliyyât; <https://ganjoor.net/jami/divanj/fateha-shabab/ghazal-jf/>
- Canım, Rıdvan, “Klâsik Türk Edebiyatında Menâkıb-nâmeler”, *Avrasya Etüdler*, 43/2013-1 s. 139-158.
- Canım, Rıdvan, *Lâtîfî Tezkiresi*, Kültür Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü, Ankara 2018.
- Candoğan, Kamil -Malak, Sefer, *Nefahatü’l-Üns min Hadarati’l-Kuds Tercümesi*, Bedir Yay., İstanbul 1971.
- Cihan, Sadık, “Nüzhet Ömer Efendi ve Hadis-i Erbaîn Tercümesi”, *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, S. 5, 1991, s. 35-66.
- Çabukel (Demirkol), Hatice, *Divân-ı Nüzhet (İnceleme-Tenkitletli Metin-İndeks)*, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi SBE, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Kahramanmaraş 2003.
- Dikmen, Hamid, *Seyyid Vehbî ve Divânı’nun Karşılaştırmalı Metni*, Ankara Üni. SBE (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Ankara, 1991.
- Duran, Ramazan, “Nüzhet, Ömer N. Efendi”, <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/nuzhet-omer-efendi>
- Duran, Ramazan, *Nüzhet Efendi Cevâhîrî’l-hikem / İnceleme-Tenkitletli Metin*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Dicle Üniversitesi EBE, Diyarbakır 2014.
- Ebû Sa’îd Ebu’l-hayr, Rubâiyyât, <https://ganjoor.net/abusaeed/robaee-aa/>
- Ebû Dâvûd, *Edeb*, 49.
- Erdoğan, Mustafa, *Bursalı Rahmî ve Divânı*, 2017.
- Feyzî-i Dekenî, Gazeliyyât, <https://vista.ir/m/a/>
- Fuzûlî, *Türkçe Divân*, (haz. K. Akyüz vd), İş Bankası Yay., Ankara 1958.
- Hâfız, *Divân-ı eş’âr*, Gazeliyyât, <https://ganjoor.net/hafez/ghazal/>
- Haşim Şahin, “Menâkıbnâme”, *TDV İslâm Ansiklopedisi*, C. 29, s. 112.

- Heysemî, *Mecmaü’z-Zevâ’id*, III/63.
- Karlığa, H. Bekir, “Kâdfî Mîr Meybudî”, *TDV İslam Ansiklopedisi*, <https://islamansiklopedisi.org.tr/kadi-mir-meybudu>
- Kemâl-i Hucendî, Eş’âr-ı Kemâl-i Hucendî, Şîr-i sevvom/1 (3. Şiir); <https://www.poempersian.ir>
- Kesikbaş, Ayşe Serra, *Muhtasarı’l-velâye Tercümesi (Metin ve İnceleme)*, Marmara Üniversitesi SBE, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul 2011.
- Kubbealtı Lügati, “Menâkıb” maddesi
<http://lugatim.com/s/MEN%C3%82KIP%E2%80%93MEN%C3%82KIBKur’an-ı Kerim>, Diyanet İşleri Başkanlığı, <https://kuran.diyanet.gov.tr/tefsir/Necm-suresi/4787/3-4-ayet-tefsiri>
- Kutlar Oğuz, Fatma Sabiha, *Arpaemini-zâde Mustafâ Sâmî Divânı*, Kültür Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü, Ankara 2017.
- Mahmut, Karakaş, *Bir Mutasavvıf Şair Ömer Nüzhet ve Eserleri*, Şanlıurfa Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Yay., Konya 2012.
- Mehmed Süreyya, *Sicill-i Osmânî*, (haz. Nuri Akbayar), C. IV, Tarih Vakfı Yurt Yay., İstanbul 1996.
- Muhyiddîn İbn Arabî, *Fusûsu’l-hikem*, 1/145.
- Müstakim-zâde Süleyman Sadeddîn, *Mecelletü’n-nisâb*, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kitaplığı, Arapça Kitaplar Koleksiyonu, no. 1100.
- Müttakî el-Hindî, *Kenzü’l-‘ummâl fi süneni’l-aqvâl ve’l-ef’âl*, Müessesetu’r-Risâle, Beyrut 1993.
- Ocak, A. Yaşar, “Evliya Menkıbeleri”, *Türk Edebiyatı Tarihi*, (haz. Talat Sait Halman vd.) Kültür ve Turizm Bakanlığı Yay., C. 1, s. 607, İstanbul 2007.
- Ömer Nüzhet, *Menkıbe-i Evliyâiyye fi Ahvâl-ı Rızâiyye*, Süleymaniye Ktp. Hacı Mahmud Efendi No. 4563.
- Ömer Nüzhet, *Menkıbe-i Evliyâiyye fi-Ahvâl-ı Rızâiyye* Süleymaniye Kütüphanesi Hacı Mahmud Efendi Bölümü 4602.
- Ömer Nüzhet, *Menkıbe-i Evliyâiyye fi-Ahvâl-ı Rızâiyye* Süleymaniye Kütüphanesi Esad Efendi Bölümü no: 01752-001
- Ömer Nüzhet, *Menkıbe-i Evliyâiyye fi-Ahvâl-ı Rızâiyye*, Tab-hâne-i Âmire Litografya Destgâhı, 1272.
- Ömer, Bozkır, “Giresunlu Bir Mutasavvıf: Neccarzade Mustafa Rıza”, Geçmişten Günümüze Giresun’da Dini ve Kültürel Hayat Sempozyumu

- I (25-27 Ekim 2013), Bildiriler I, Giresun il Özel İdaresi Kültür Serisi-2, s. 53-161.
- Özdemir, Mehmet, *Neccâr-zâde Rıza Divânı'nın Edisyon Kritiği*, Afyon Kocatepe Üniversitesi SBE (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Afyon 1999.
- Özdemir, Canan, *Seyyid Nizamoğlu Divanı*, GÜ SBE, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara 1996.
- Sa'dî-i Şirâzî, *Gülistân-ı Sa'dî*, (Musahhah: Dr. Muhammed Cevâd Meşkûr), İktbal, 1342.
- Sa'dî-i Şirâzî, *Gülistân-ı Sa'dî*, (Tashih-i metn ve şerh-i lügât, Hüseyin Üstâd Veli), Şafak, Tehran 1373.
- Sâ'ib-i Tebrîzî, *Divân-ı eş'âr*, <https://ganjoor.net/>
- Silahdâr-zâde Mehmed Emin Efendi, *Tezkire-i Silahdâr-zâde (İnceleme-Tenkitledir. Dizin)*, haz. Ramazan Duran-Halil Çeçen, Kesit Yay., İstanbul 2016.
- Şefkat-i Bagdâdî, *Şefkat Tezkiresi / Tezkire-i Şu'arâ-yı Şefkat-i Bagdâdî*, (haz. Filiz Kılıç), Kültür ve Turizm Bakanlığı Yay., Ankara.
- Tezcan, Tuğrul, "Bir Klişenin Şerhi: Hamdele, Salvele ve Ba'dü İfadesinin Davud el-Hanefî el-Karsî el-Birgivî'de Çağrıştırdıkları". *Türkiye İlahiyat Araştırmaları Dergisi*, 2019, 3 (1), 56-72. Retrieved from <http://dergipark.gov.tr/tiad/issue/43978/496862>
- Tirmizî, "Vitr", 21.
- Uçman, Abdullah, "Neccâr-zâde Şeyh Rıza", *Sahabeden Günümüze Allah Dostları*, İstanbul 2003.
- Vâjeyâb, <https://www.vajehyab.com/?q=%D9%85%D9%86%D8%A7%D9%82%D8%A8>
- Yıldırım, Yusuf, *Ahmed Nüzhet Efendi Divânı*, Asitan Yay., İstanbul 2016.

Menkıbe-i Evliyâiyye fî Ahvâl-i Rızâiyye

2. TENKİTLİ METİN

KİTÂB-I MENKİBE-İ EVLİYÂ 'İYYE Fİ-AHVÂL-İ RİZÂ 'İYYE¹

[HM2 yk. 1b]

ای عشق ترا روح مقدس منزل

سودای ترا عقل مجرد محمل²

سیاح جهان معرفت یعنی دل

از دست غمت دست بسرپا در گل³

Bilmem ne vechle pençe-güşâ-yı sâ'id-i cesâret olayım ki sufre-i
‘amîmü’n-nevâl-i Rezzâk-ı haqîkîde loğma-i şîrîn-güvâr-ı hamd ü
sipâs güncâyiş-pezîr-i havşala-i kibâr-ı nâs olmayup cür’et iden nâ-
tersleriñ gelû-yı teng-iştihâlarımı derîde eylediği resîde-i zirve-i mi‘râc-ı
kemâl olan ‘arş-menziletlerin piçide-i zebân-ı⁴ i‘tizâr buyurdukları
rişte-i kelâm-ı necât-encâm-ı **lâ uhşâ senâ’en ‘aleyke [ente] kemâ**

¹ Başlık EE: - HM1, HM2.

² “Ey aşk! Senin için kutsal ruh menzildir. Senin sevdan için soyut akıl binektir.”

³ “Gönül, marifet dünyasının seyyahı, senin gamından ötürü eli baştan sona çamurdadır.”

⁴ HM1: zamân. Ebû Sa’id Ebu’l-hayr, Rubâiyyât, <https://ganjoor.net/abusaced/robace-aa/sh396>

eşneyte ‘*alā nefsike*¹ mefhūmundan münfehimidir. Ve bī-te’emmül dehen-bāz-ı sitāyiş-i *fa’ ‘alūn limā yūrīd*² olmak ne kābil ki cesūr-ı meydān-ı teşalluf³ u mübāhāt olan bī-zehregān-ı ma’ reke-nā-dīdelerin hecme-i evvelinde ve hāmle-i nuḥustūnde āğışte-i ḥāk u ḥūn olacakları yekke-tāzān-ı⁴ sebāsib-i şecā’at ve tenhā-revān-ı şāḥārī-i⁵ mehābet olan bahādrān-ı vādī-i ḳurb-ı siper-endāz-ı *mā ‘arāfnāke ḥaḳḳa ma’rifetike*⁶ olduklarından müberhendir⁷. Mışrā’⁸:

شمشير چوب را جگر کارزار نیست⁸

Neşr: Kezālik çāre-i ḥalāşī-i şūkr-güzārı daḥı bī’l-küllīye bāliḡ-i derece-i imtinā’ olup her ni’met-i bī-dirīḡ muḳābelesinde edā-yı mūkāfāt tamām olmak [HM2 yk. 2a] dā’ıyesiyile şarf-ı naḳdīne-i ihtimām iden bī-edyān-ı dekāyık-nā-şināsıların sīne-i bī-sekīnelerine ta’zīr-i şedīd-i *ve in te’uddü ni’metü’llāhi lā tuşşūhā*⁹ men’ıyle ḥavāle-i dest-i redd buyurulduḡı müstaḡnī-i burhāndır. Beyt:

در ان حریم که راه سخن ندارد شمع
بشکوه من کوته زیان که پرو ازد¹⁰

Ve durūd-ı nā-ma’dūd ber-muḳtezā-yı fermān-ı Rabb-i¹¹ Vedūd *yā eyyühellezīne āmenü şallü ‘aleyye ve sellimü teslimā*¹² cenāb-ı

¹ “Sana hakkıyla sena etmem mümkün değildir; ancak sen kendini hakkıyla bildiğin için, kendi kendine sena edersin.”

² “Dilediğini mutlaka yapandır.” Burūc /16.

³ HM1: teşallut.

⁴ HM1: mekke-tāzān.

⁵ HM2: şāḥādī.

⁶ “Seni hakkıyla tanıyamadık.”

⁷ HM1: müberhendir.

⁸ “Tahta kılıç için ciğer, savaş yeri değildir.”

⁹ “Allah’ın nimetini saymaya kalksanız başa çıkamazsınız.” Nahl/18.

¹⁰ “Mumun konuşmasına izin olmayan o haremde, günahkâr dil benim büyüklüğümden söz eder.”

¹¹ HM2: - Rabb-i.

¹² “Ey inananlar, siz de onu övün, ona salat ve selam getirin.” Ahzāb/56.

Özel Adlar İndeksi

A

Aşḫāb-ı Kehf 74
‘Abdī Paşa-zāde ‘Alī Paşa 157
Ādem 95, 154
‘Adnān 155
Akşehir 164
‘Alī 115, 183
‘Alī Şafiyü’ d-dīn ibn-i Hüseyñ Vā’ız 77
‘Alī Efendi 178, 179
‘Alī Paşa 127, 157, 158
Allāh 174, 184, 212
Aḫmed Efendi 176, 177
Aḫmedī 80, 93
Aḫmed-i Turan 166
‘Arabī 124
‘Arabiyye 97
‘Arab-zāde Ḥ-āce ‘İlmī Muḫammed Efendi 82, 91
‘Arafāt 127, 145, 146

B

Baba Kemāl-i Ḥucendī 86
Bāb-ı cedīd 163
Bāb-ı İbrāhīm 135

Baḳī’ 140
Baḫāl Gāzī 165
Bender-i Süveyş 129
Beşiktaş 74, 78, 89, 140, 166, 167, 170, 171, 177, 180, 182, 189
Beşiktaş Mevlevī-ḥānesi 78
Beytu’llāhu’l-ḥarām 98, 126, 128, 134, 177
Beytü’l-ḥarām 128, 131, 133, 134, 180
Bulaḳ 127
Burāḳ 67
Bū-Cehl 109
Bū-Leheb 109

C-Ç

Cebra’ıl 107
Celvetiyye 76, 90, 143
Cenāb-ı Ḥazret-i Feyyāz 153
Cenāb-ı Ḥazret-i Ḥaḳ 86, 178
Cenāb-ı Ḥaḳ 77, 134
Cidde 127, 130, 133
Cum’a irtesi 126, 170
Cum’a Ḳapudan 126
Çelebi Ḥüsāmü’ d-dīn 78
Çīn 207

D

Dârâb 173
Dervîş ‘Ömer Nüzhet 68, 194
Dervîş İbrâhîm 189, 190, 191
Dervîşiyeye 141
Dervîş Muhammed 164
Dervîş Rızâ 146
Devlet-i ‘Osmâniyye 181

E

Ebu Bekr 183
Ebu'l-Hasan 203
Ebu'l-Kâsım Gürgânî 204
Edirne 82, 85, 163, 192
Enfî-zâde Muhammed Efendi 187, 188
Engürüs 181

F

Fâtımatü'z-zehrâ 151
Felâfün 95
Fenâyî Efendi 76, 78, 90, 92, 189
Fethî Efendi 102
Feyyâz-ı muṭlaḳ 77, 86, 87
Fütühât-ı Gaybiyye 81, 104

H

Hacı İbrâhîm 182
Hadî 85
Hadîcetü'l-kübrâ 142
Hâfız 133
Hâfız 129
Hâkîm 132, 153, 168, 176, 208
Hâkîm-i lem-yezel 208
Halîl 192
‘Osmân 183
‘Osmânî 82
Hanbelî 136
Hâzret-i Cenâb-ı Hâḳ 77
Hâzret-i Fenâyî Efendi 78
Hâzret-i Hâdî-i şakaleyn 200
Hâzret-i Muhammedü'l-Muştafâ 67

Hâzret-i Nüh 132
Hâzret-i Resûl-i ekrem 195
Hâzret-i Seyyid Gâzî 165
Hâzret-i Sultân Celâlî'd-dîn-i Rûmî
Mevlânâ 78
Hâzret-i Şeyh H'âce Muştafâ Rızâ'ü'd-
dîn Efendi 72
Hâzret-i Yahyâ 159
Hâremeynü's-şerîfeyn 177
Hasan 115
Haseneyn 97
Hâşimî 155
Hâḳ 85, 134, 140, 170, 173, 201, 205,
207, 210, 208
Havvâ 95, 154
Haydar 158
Heḳîmbaşî-zâde ‘Alî Paşa 127, 186
Hızr 67, 82, 93, 146, 195
Hıfâ 207
H'âce ‘Alâ'ü'd-dîn ‘Atṭâr 77
H'âce Naşru'd-dîn 164
Hoten 149
Hudâ 67, 72, 83, 108, 144, 154, 170,
183, 194, 200
Hüccetü'l-İslâm Muhammed bin
Muhammedü'l-Gazzâlî et-Ṭûsî 203
Hüdâ 85
Hüseyn bin ‘Alî 115
Hüseyn Meybudî 207

I-İ

‘İrâḳ 90
İbrâhîm 74, 135
İbrâhîm Efendi 131, 177, 178
İlâhî 68, 82, 85, 92, 126, 128, 134, 137,
140, 142, 147, 177, 186, 206, 207
‘İşâ 103
İskender 95, 173, 207
İskenderiye 125, 127

K

Ka'be 67, 94, 130, 137, 155, 176

Ḳâf 96
Ḳal' a-i Nîş 181
Ḳanûn 174
Ḳara ‘Abâlî 74
Ḳârûn 114
Kerbelâ 172
Kirdgâr 104
Ḳonya 160, 164
Ḳulle Ḳapusu 163
Ḳum Ḳapu 126, 127
Ḳureyş 155
Kûçek Şeyh Muhammed Efendi 163

L

Labseki 127, 131, 140, 165
Leylî 148
Loḳmân 95

M

Marmara 190
Marmaravî Dervîş İbrâhîm 188
Meşnevî-i Şerîf 164
Medîne 113, 139, 140, 148, 149, 150,
151, 154, 157
Mekke 98, 126, 127, 128, 134, 136,
143, 158, 168
Memîş Efendi 78
Menkıbe-i Evliyâ'yye fi Ahvâl-i Rızâ'yye
68
Merve 135
Mesîh 154, 209
Mevlevî 78, 141, 163, 198, 203
Mevlevî Câmî 198, 203
Mî' râciyye-i Hâzret-i Seyyidü'l-verâ 104
Moskov 82
Muştafâ 105, 108, 122, 173, 183
Muştafâ Efendi 78, 86, 188
Muştafâ Hâcı Rızâ'ü'd-dîn 173
Muhammed bin Muhammed bin Maḥmûd
el-Hâfız el-Buḥârî eş-Şehîr bi-H'âce
Muhammed Pârsâ 77

Muhammed bin Muhammed el-Gazzâlî
201
Muhammedî 80, 93, 108, 109
Muhammed Pârsâ 77
Muhammedü'l-Muştafâ 67, 138
Muḫtaşaru'l-velâye 122
Mücîb 192
Müsâ 81, 93

N

Nâmûs-ı ekber 107
Nâṭṭî İbrâhîm Efendi 133
Naḳş-bendî 83, 84, 90, 122, 123, 176
Nebî 155, 195
Neccâr 71, 74
Neccef 156
Nefâḫât 77
Nemçe 176, 180, 181
Nigâr-hâne-i Çîn 207
Nizâmü'd-dîn Hâmûş 87
Nüzhet 73, 104, 173, 175
Nüh 132

Ö

‘Ömer 113, 183
‘Ömer Hıyyâm 88

P

Perverdigâr 75
Peḳgam-ber 93, 105, 154, 159
Peḳgam-ber-i âḫîrî'z-zamân 68, 93

R

Rabb 66, 68, 102, 104
Rabb-i Mecîd 187
Râbıḳ 130
Refî‘ Muhammed Efendi 151
Rezzâḳ 65
Rızâ 81, 84, 97, 101, 104, 109, 110,
111, 120, 128, 129, 134, 135, 136,

139, 143, 146, 155, 156, 157, 158,
164, 183, 186, 197
Rûm 90

Şeyh Rızâ 111, 167
Şeyh Rüknu'd-dîn-i Sincâsî 86
Şifâ 174

S-Ş

Sa'dî 74, 171, 200
Sa'dü'd-dîn-i Kâşğarî 87
Sa'dü'd-dîn-i Hamevî 198
Şafâ 135
Şâ'ib 111, 121, 171
Şâni' -i ezel 208
Sedd-i Skenderî 88
Seyyid Battâl Gâzî 165
Seyyid Nizâm-zâde 112
Seyyid Şerif-i Cürcânî 87
Seyyidü'l-enbiyâ 94
Şifâhan 196
Sinân Paşa Câmî' 76
Subhânî 82, 93, 114, 168
Sultân Bahâü'd-dîn 77
Sultân Süleymân bin Sultân Selîm Hân 89
Sultân Veled 78
Süleymân 89, 155
Şâm 127, 143, 151, 157, 158, 177
Şebîn Çarâhîşârî 74
Şemsü'd-dîn-i Tebrizî 86
Şeyh Ebu'l-Hasan Haraqânî 203
Şeyh Ebû Bekir Selle-bâf-ı Tebrizî 86
Şeyh-i Ekber 159
Şeyh Muhammed Şiddîk 120, 121
Şeyh Muhammed Efendi 163, 164
Şeyh Muhtâr 195
Şeyh Muhyî'd-dînü'l-'Arabî 98

T

Taîrî 156
Tatar Şeyh Aşmed Efendi 176
Telhîşî 'Abdu'llâh Ağa 82
Tuḥfetü'l-irşâd 94
Türkî 143
Tüb-hâneli Müzeḥhib Dervîş İbrâhîm 191
Tür 81, 114

Ü

Üsküdar 74, 166
Üsküdarî 'Azîz Hüdâyî Mahmûd Efendi 76
Üveys 155

V

Vâmîk 97
Vehbî 198

Y

Ya'kûb Efendi 76
Yeşrib 94, 114, 156
Yezdân 68, 168, 200
Yezdânî 82, 90, 93, 158, 195, 202

Z

Zeyt 127
Zuhûrât-ı Mekkiye 98, 103, 147, 160

MENKİBE-İ EVLIYÂİYYE Fİ AHVÂL-İ RIZÂİYYE

Yusuf Nâbî'den sonra Urfa'nın yetiştirdiği en güçlü divân şairlerinden biri de hiç şüphesiz Ömer Nüzhet'tir. XVIII. yüzyılda yaşayan Ömer Nüzhet, İstanbul'da bulunduğu dönemde 1766 yılında Nakşî ve Celvetî tarikatı şeyhi Şeyh Mustafa Rızâ Efendi'ye intisap etmiş ve ömrünün sonuna kadar bu intisabını devam ettirmiştir. Şeyhinin gözde bir müridi olan Nüzhet, mürşidi Şeyh Mustafa Rızâ'nın hayatını, eserlerini, tarikatındaki faaliyetlerini ve menkıbelerini anlatmak üzere *Menkıbe-i Evliyâiyye fi-Ahvâl-i Rızâiyye* isimli bir eser kaleme almıştır. 1272 tarihinde eski harflerle İstanbul'da basılan eserin dört yazma nüshası tespit edilmiş, Mısır Kahire nüshası hariç yurtiçi kütüphanelerinde kayıtlı diğer üç nüsha esas alınarak tenkitli metin hazırlanmıştır. Bu çalışma bir giriş ve iki bölümden oluşmaktadır.

DÜN BUGÜN YARIN YAYINLARI
Ankara Caddesi, Ünal Han No: 21/4
Cağaloğlu, Eminönü - Fatih / İstanbul
Tel. - Faks: +90 212 526 98 06
www.dby.com.tr • dby@dby.com.tr

ISBN 978-625-6432-28-4

